

Nr. Prot. 033/B/18

VENDIMI Nr. 1198

Për

Implementimin e

Kodit 383 në Rrjetet e Komunikimeve Elektronike

Në mbështetje të nenit 9 paragrafi 1), nenit 10 paragrafi 12), nenit 59, nenit 79 paragrafi 1) dhe 2) të Ligjit për Komunikime Elektronike Nr. 04/L-109 (*tutje referuar si – Ligji ose LKE*); dhe nenit 13 paragrafi 1) dhe 5) i Statutit të (*Ref. Nr.Prot.054/B/17*) të Autoritetit Rregullativ të Komunikimeve Elektronike dhe Postare (*tutje referuar si; ARKEP ose Autoriteti*), Bordi Drejtues i Autoritetit në përbërje prej:

1) z. Kreshnik Gashi,	Kryetar,
2) z. Nijazi Ademaj,	Anëtar,
3) z. Hazir Hajdari,	Anëtar,
4) z. Bahri Anadolli,	Anëtar,
5) z. Shqiprim Pula,	Anëtar

në mbledhjen e 28-të të mbajtur më datë 18 Maj 2018, pas shqyrtimit të shkresave të lëndës dhe raportit të Departamentit për Komunikime Elektronike (*DKE*) për ecurinë e deritashme rreth procesit të implementimit të kodeve të caktuara nga Unioni Ndërkombëtar i Telekomunikimeve (*ITU*), mori këtë:

V E N D I M

- I. Më së voni deri më datë 31 Tetor 2018 duhet të përfundoj në tërësi implementimi i kodit E.164: +383 në rrjetet e telefonisë mobile dhe ndërpriten kodet tjera. Nga kjo datë, kodi 383 duhet të jetë kodi i vetëm për origjinim dhe terminim të trafikut ndërkombëtar në Republikën e Kosovës.
- II. Obligohen operatorët, të cilët nuk e kanë përfunduar implementimin e kodit E.164: +383 në rrjetet e telefonisë fikse që brenda afatit kohorë prej 30 ditëve të përfundojnë këtë proces dhe ndërpritet kodi +381. Pas këtij afati, kodi 383 duhet të jetë kodi i vetëm për origjinim dhe terminim të trafikut ndërkombëtar në Republikën e Kosovës në rrjetet fikse, në të kundërtën do të shqiptohet sanksioni ekonomik.

- III. Operatorët duhet të sigurojnë që implementimi i prefiksit 383, respektivisht largimi i kodeve të deritashme të mos krijoj efekte anësore ndaj sistemeve për përgjimet në komunikimet elektronike.
- IV. Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e nënshkrimit.

ARSYETIMI

Ligji, respektivisht neni 10 paragrafi 12 (*Kompetencat e Autoritetit*) përkufizon kompetencat e Autoritetit për menaxhimin e resurseve të fundme – hapësirën e numeracionit në komunikimet elektronike.

Neni 59 paragrafi 1) i Ligjit përcakton se numrat dhe seritë numerike mund të përdoren vetë në bazë të vendimit të ARKEP.

Pra, ARKEP, si Institucion përgjegjës për rregullimin e aktiviteteve të komunikimeve elektronike dhe atyre postare, me qëllim të implementimit sa më të shpejtë të kodeve shtetërore të caktuara nga ITU, me kohë ka bërë të gjitha përgatitjet e nevojshme dhe ka pasur komunikime dhe takime intenzive me operatorët ashtu që realizimi i këtij qëllimi jetik për tregun e komunikimeve elektronike në Republikën e Kosovës të jetë sa më i lehtë dhe të gjitha sfidat eventuale gjatë këtij procesi të adresohen saktë përmes aplikimit të masave adekuate rregullatore dhe teknike.

Menjëherë pas caktimit të kodeve nga ITU, ARKEP ka njoftuar palët e interesit dhe pas takimeve dhe komunikimeve të shumta, analizimit të komenteve dhe sygjërimeve të pranuar nga operatorët, me Vendimin Nr.935 (*Ref. Nr.Prot.011/B/17*) të datës 23 Shkurt 2017 ka miratuar dokumentin “*Plani i Migrimit i kodeve ekzistuese +377, +381 dhe +386 në kodin telefonik shtetëror +383 të Republikës së Kosovës*” (tutje referuar si – *Plani i Migrimit*).

Plani i Migrimit ka specifikuar aktivitetet dhe afatet kohore, të cilat në mënyrë të përmbledhur janë paraqitur në vijim:

- 1) *Brenda periudhës kohore Shkurt-Mars 2017, ARKEP do të njoftoj ITU-në lidhur me Planin e Numeracionit si dhe kodet e caktuara për ofruesit e shërbimeve (MNC dhe ISPC) sipas formave standarde të publikuara nga ITU.*
- 2) *Më së voni deri më 01 Qershor 2018 duhet të përfundoj në tërësi implementimi i kodit E.164: +383 dhe ndërpriten të gjitha kodet tjera (+377, +381 dhe +386), të cilat përdoren nga rrjetet e telefonisë fikse dhe mobile (Të mos origjinohen dhe terminohen thirrje në këto kode).*
- 3) *Deri më 31 Dhjetor 2018 duhet të përfundoj në tërësi implementimi i kodit për rrjetat mobile MCC: 221.*

Më datë 15 Mars 2017, ARKEP i ka dërguar shkresë (*Ref. Nr.Prot.232/2/17*) ITU-së, përkatësisht sektorit të Standardizimit (ITU-T), të shoqëruar me formularët përkatës sipas Rekomandimit ITU-T E.129 lidhur me:

- Prezentimin e Planit Kombëtar për kodin shtetëror +383 siç është specifikuar në nenin 8 të Rekomandimit E.129,
- Prezentimin e Numrave të rëndësisë së veçantë të lidhur me shërbimet emergjente dhe numrave tjerë të interesit publik, siç është specifikuar në Aneksin A të Rekomandimit E.129,
- Njoftimin për kodet MNC të caktuara sipas Rekomandimit ITU-T E.212 dhe
- Njoftimin për kodet ISPC të caktuara sipas Rekomandimit ITU-T Q.708.

ARKEP gjithashtu ka njoftuar ITU rreth caktimit të kodeve IIN (Issuer Identifiers Numbers), sidoqoftë këto kode ende nuk janë publikuar nga ITU në buletin operacional.

ARKEP gjatë procesit të implementimit të kodit, në vazhdimësi ka udhëzuar operatorët dhe ka kërkuar që:

- *Me intenzitet të shtuar të ndërmirren të gjitha shërbimet e nevojshme teknike dhe operative, në mënyrë që procesi të përmbyllet sa më shpejt,*
- *Të ndërmirren të gjitha veprimet e nevojshme për sensibilizimin e opinionint publik, respektivisht informimin e drejtë dhe saktë të qytetarëve të Republikës së Kosovës lidhur me implikimet që do të ketë kalimi në kodin e ri (p.sh. ndërrimi i SIM kartelave, etj.).*

Krahas aktiviteteve rreth implementimit të kodeve ARKEP gjithashtu ka hartuar Rregulloret e reja, të cilat ndërlidhen me kodin telefonik:

- i. Rregulloren për bartshmërinë e numrave për parapaguesit e shërbimeve publike të komunikimeve elektronike, e cila është në mbledhjen e datës 09 Qershor 2017 të Bordit të ARKEP (Ref. Rregullorja Nr.33; Nr.Prot.043/B/17).
- ii. Rregullorja për Planin Kombëtar të Numeracionit për rrjetet e komunikimeve elektronike në Republikën e Kosovës, e cila është miratuar në mbledhjen e datës 09 Qershor 2017 të Bordit të ARKEP (Ref. Rregullorja Nr.32; Nr.Prot.038/B/17).

Sa i përket aktivitetit të operatorëve për implementimin e kodit 383 së bashku me kodet tjera (221 dhe ISPC), deri më tani janë realizuar këto veprime:

- Që nga Marsi 2017 operatorët mobil dhe fiks kanë hapur rangun 383 për thirrjet kombëtare, brenda rrjetit (*on-net*) dhe jashtë rrjetit (*Off-net*), pra në mes të operatorëve dhe thirrjet ndërkombëtare.
- Sa i përket thirrjeve kombëtare, kjo do të thotë se konsumatorët mund të realizojnë thirrje me kodin 383 në mes operatorëve fiks dhe mobil, pra si brenda rrjetit të operatorit ashtu edhe në drejtim të operatorëve tjerë (mobil-mobil, fiks-fiks, mobil-fiks, etj.).

- Për thirrjet ndërkombëtare në rastet kur operatorët ndërkombëtar e kanë hapur dhe definuar rangun 383 në planet e tyre tarifore si destinacion i ri për Kosovën, atëherë realizimi i thirrjeve me kodin 383 është i mundshëm. Deri më tani një numër i konsiderueshëm i operatorëve (mbi 210) e kanë hapur trafikun për kodin 383, megjithatë ende ekziston një numër i operatorëve, të cilët nuk e kanë realizuar një veprim të tillë.
- Të dy operatorët mobil janë anëtar të GSMA (GSMA gjithashtu është përgjegjëse për ndarjen e TADING kodeve, të cilat përdoren për identifikimin e rrjeteve, shkëmbimin e të dhënave për thirrjet në roaming, etj.).
- Bashkëpunimi i operatorëve mobil (MNO) me operatorët Telekom i Monakos dhe Telekom i Slloven deri tani është korrekt dhe në funksion të lehtësimit të procesit të tranzicionit.
- Operatorët kanë njoftuar se kanë organizuar shumë fushata informimi lidhur me kodin e ri 383.

Në anën tjetër ndërmarrja mts D.O.O. edhe pse është në proces të përmbushjes së detyrimeve rregullatore dhe atyre të përcaktuara me marrëveshjen e telekomunikacionit, ajo ende nuk ka funksionalizuar kodin 383.

ARKEP ka njoftuar operatorin në fjalë lidhur me afatet kohore të specifikuara në Planin e Migrimit për implementimin e kodit E.164: 383.

Bazuar në përgjigjet e pranuar nga operatori Telekom i Kosovës sh.a. (Ref. Shkresat Nr.Prot.323/2/18 dt.05/04/2018; Nr.Prot.403/2/18 dt.27/04/2018 dhe Shkresa Nr.Prot.421/2/18; dt.10/05/2018) dhe IPKO Telecommunications LLC (Ref. Nr.Prot.268/2/18 dt.29/03/2018 dhe Nr.Prot.28/02/2018) në kërkesën e parashtruar nga ARKEP, vërehet se krahas progresit operatorët ballafaqohen me sfida të caktuara.

Marrë parasyshë sfidat e paraqitura, të dy këta operatorë kanë kërkuar shtyerjane afatit për implementimin e kodit.

Prandaj, bazuar në ecurinë e deritashme rreth implementimit të kodeve të caktuara nga ITU, sqarimeve të dhëna më sipër si dhe raporteve të dorëzuara nga operatorët konstatohet se:

- Përmbushja e objektivave të caktuara në Planin e Migrimit që deri më 01 Qershor 2018 të përmbillet implementimi i kodit E.164: 383 dhe ndërpriten kodet tjera, është vështirë e arritshme nga të gjithë operatorët;
- Në procesin e implementimit të kodeve të caktuara nga ITU, operatorët janë duke u ballafaquar me disa sfida, të cilat janë theksuar sidomos në kohën e fundit. Në veçanti Telekom i Kosovës, përveç tjerash është duke u ballafaquar edhe me probleme financiare.

Prandaj, në funksion të zbatimit të detyrave dhe përgjegjësi, të cilat dalin nga Ligji bazë Nr.04/L-109 për Komunikimet Elektronike, Planin e Migrimit të miratuar nga ARKEP, marrë

parasyshë përvojat e vendeve tjera si dhe me qëllim të menaxhimit adekuat të këtij procesi mjaftë kompleks, Bordi i ARKEP ka vendosur si në dispozitiv të këtij Vendimi.

Këshilla Juridike:

Pala e pakënaqur me këtë vendim mund të iniciojë konflikt administrativ në Gjykatën Kompetente, brenda tridhjetë (30) ditëve nga data e pranimit të Vendimit.

Prishtinë, 25/05/2018

Autoriteti Rregullativ i Komunikimeve Elektronike dhe Postare

**Kreshnik Gashi
Kryetar i Bordit**

Aktvendimi i dërgohet:

- Kuvendi i Kosovës, Komisioni për Zhvillim Ekonomik, Infrastrukturë, Tregëti, Industri dhe Zhvillim Rajonal
- Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik,
- Operatorëve (ndërmarrësve) të rrjetit dhe shërbimeve të komunikimeve elektronike;
- Departamentit Ligjor,
- Departamentit të Komunikimeve Elektronike,
- Arkivës së Autoritetit